

Βασικά σημεία διαφοράς μεταξύ Ορθοδόξου Εκκλησίας και Παπισμού.

*του Σεβασμιώτατου Μητροπολίτου
Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου*

1. Οι Επίσκοποι της Παλαιάς Ρώμης, παρά τις μικρές και μη ουσιαστικές διαφορές, είχαν πάντοτε κοινωνία με τους Επισκόπους της Νέας Ρώμης και τους Επισκόπους της Ανατολής μέχρι το 1009-1014, όταν για πρώτη φορά κατέλαβαν τον θρόνο της Παλαιάς Ρώμης οι Φράγκοι Επίσκοποι. Μέχρι το 1009 οι Πάπες της Ρώμης και οι Πατριάρχες της Κωνσταντινουπόλεως ήσαν ενωμένοι στον κοινό αγώνα εναντίον των Φράγκων Ηγεμόνων και Επισκόπων, αλλά και των κατά καιρούς αιρετικών.

2. Οι Φράγκοι στην Σύνοδο της Φραγκφούρτης το 794 κατεδίκασαν τις αποφάσεις της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου και την τιμητική προσκύνηση των ιερών εικόνων. Επίσης το 809 οι Φράγκοι εισήγαγαν στο Σύμβολο της Πίστεως το Filioque, την διδασκαλία δηλαδή περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος εκ του Πατρός και εκ του Υιού. Αυτήν την εισαγωγή κατεδίκασε τότε και ο ορθόδοξος Πάπας της Ρώμης. Στην Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως επί Μεγάλου Φωτίου, στην οποία συμμετείχαν και εκπρόσωποι του ορθοδόξου Πάπα της Ρώμης, κατεδίκασαν όσους είχαν καταδικάσει τις αποφάσεις της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου και όσους προσέθεσαν στο Σύμβολο της Πίστεως το Filioque. Όμως για πρώτη φορά ο Φράγκος Πάπας Σέργιος Δ' το 1009 στην ενθρονιστήρια επιστολή του προσέθεσε στο Σύμβολο της Πίστεως το Filioque και ο Πάπας Βενέδικτος Η' εισήγαγε το πιστεύω με το Filioque στην λατρεία της Εκκλησίας, οπότε ο Πάπας διεγράφη από τα δίπτυχα της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

3. Η βασική διαφορά μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και του Παπισμού βρίσκεται στην διδασκαλία περί της ακτίστου ουσίας και ακτίστου ενεργείας του Θεού. Ενώ οι Ορθόδοξοι πιστεύουμε ότι ο Θεός έχει άκτιστη ουσία και άκτιστη ενέργεια και ότι ο Θεός έρχεται σε κοινωνία με την κτίση και τον άνθρωπο με την άκτιστη ενέργειά Του, εν τούτοις οι Παπικοί πιστεύουν ότι στον Θεό η άκτιστη ουσία ταυτίζεται με την άκτιστη ενέργειά Του (actus purus) και ότι ο Θεός επικοινωνεί με την κτίση και τον άνθρωπο δια των κτιστών ενεργειών Του, δηλαδή ισχυρίζονται ότι στον Θεό υπάρχουν και κτιστές ενέργειες. Οπότε η Χάρη του Θεού δια της οποίας αγιάζεται ο άνθρωπος θεωρείται ως κτιστή ενέργεια. Αλλά έτσι δεν μπορεί να αγιασθή.

Από αυτήν την βασική διδασκαλία προέρχεται η διδασκαλία περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος εκ του Πατρός και εκ του Υιού, το καθαρτήριο πύρ, το πρωτείο του Πάπα κλπ.

4. Εκτός από την θεμελιώδη διαφορά μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και του Παπισμού στο θέμα της ουσίας και ενεργείας στον Θεό, υπάρχουν άλλες μεγάλες διαφορές, που έγιναν κατά καιρούς αντικείμενα θεολογικών διαλόγων, ήτοι:

– το Filioque, ότι το Άγιον Πνεύμα εκπορεύεται από τον Πατέρα και τον Υιό με αποτέλεσμα να μειώνεται η μοναρχία του Πατρός, να καταργήται η τέλεια ισότητα των προσώπων της Αγίας Τριάδος, να μειώνεται ο Υιός κατά την ιδιότητά Του να γεννά, εάν υπάρχει ενότητα μεταξύ Πατρός και Υιού, να υποτιμάται το Άγιον Πνεύμα ως μη ισοδύναμο και ομόδοξο με τα άλλα πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, αφού παρουσιάζεται ωςεί “πρόσωπο στείρο”,

– η χρησιμοποίηση αζύμου άρτου στην θεία Ευχαριστία που παραβαίνει τον τρόπο με τον οποίο ο Χριστός ετέλεσε το μυστικό δείπνο,

– ο καθαγιασμός των “τιμίων δώρων” που γίνεται όχι με την επίκληση, αλλά με την απαγγελία των ιδρυτικών λόγων του Χριστού “λάβετε φάγετε... πείτε εξ αυτού πάντες...”,

– η θεωρία ότι η σταυρική θυσία του Χριστού εξιλέωσε την θεία δικαιοσύνη, που παρουσιάζει τον Θεό Πατέρα ως φευδάρχη και παραθεωρεί την Ανάσταση,

– η θεωρία περί της “περισσευούσης αξιομισθίας” του Χριστού και των αγίων που την διαχειρίζεται ο Πάπας,

– ο χωρισμός και η διάσπαση μεταξύ των μυστηρίων Βαπτίσματος, Χρίσματος, και θείας Ευχαριστίας,

– η διδασκαλία περί της κληρονομήσεως της ενοχής του προπατορικού αμαρτήματος,

– οι λειτουργικές καινοτομίες σε όλα τα μυστήρια της Εκκλησίας (Βάπτισμα, Χρίσμα, Ιερωσύνη, Εξομολόγηση, Γάμος, Ευχέλαιον),

– η μη μετάληψη των λαϊκών από το “Αίμα” του Χριστού,

– το πρωτείο του Πάπα, κατά το οποίο ο Πάπας είναι “ο episcopus episcoporum και η πηγή της ιερατικής και της εκκλησιαστικής εξουσίας,

είναι η αλάθητος κεφαλή και ο Καθηγμένων της Εκκλησίας, κυβερνών αυτήν μοναρχικώς ως τοποτηρητής του Χριστού επί της γής” (Ι. Καρμίρης). Με αυτήν την έννοια ο Πάπας θεωρεί τον εαυτό του διάδοχο του Αποστόλου Πέτρου, στον οποίον υποτάσσονται οι άλλοι Απόστολοι, ακόμη και ο Απόστολος Παύλος,

- η μη ύπαρξη συλλειτουργίας κατά τις λατρευτικές πράξεις,
- το αλάθητο του Πάπα,
- το δόγμα της ασπίλου συλλήψεως της Θεοτόκου και γενικά η μαριολατρεία, κατά την οποία η Παναγία ανυψώνεται στην Τριαδική θεότητα και μάλιστα γίνεται λόγος και για Αγία Τετράδα,
- οι θεωρίες της analogia entis και analogia fidei που επικράτησαν στον δυτικό χώρο.
- η συνεχής πρόοδος της Εκκλησίας στην ανακάλυψη των πτυχών της αποκαλυπτικής αλήθειας,
- η διδασκαλία περί του απολύτου προορισμού,
- η άποψη περί της ενιαίας μεθοδολογίας για την γνώση του Θεού και των κτισμάτων, η οποία οδήγησε στην σύγκρουση μεταξύ θεολογίας και επιστήμης.

5. Επίσης, η μεγάλη διαφοροποίηση, η οποία δείχνει τον τρόπο της θεολογίας βρίσκεται και στην διαφορά μεταξύ σχολαστικής και ησυχαστικής θεολογίας. Στην Δύση αναπτύχθηκε ο σχολαστικισμός, ως προσπάθεια διερεύνησης όλων των μυστηρίων της πίστεως με την λογική (Ανσελμος Καντερβουρίας, Θωμάς Ακινάτης), ενώ στην Ορθόδοξη Εκκλησία επικρατεί ο ησυχασμός, δηλαδή η κάθαρση της καρδιάς και ο φωτισμός του νού, για την απόκτηση της γνώσης του Θεού. Ο διάλογος μεταξύ του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και του σχολαστικού και συνίτη Βαρλαάμ είναι χαρακτηριστικός και δείχνει την διαφορά.

6. Συνέπεια όλων των ανωτέρω είναι ότι στον Παπισμό έχουμε απόκλιση από την ορθόδοξη Εκκλησιολογία. Ενώ στην Ορθόδοξη Εκκλησία δίνεται μεγάλη σημασία στην θέωση που συνίσταται στην κοινωνία με τον Θεό, δια της οράσεως του ακτίστου Φωτός, οπότε οι θεούμενοι συνέρχονται σε Οικουμενική Σύνοδο και οριοθετούν ασφαλώς την αποκαλυπτική αλήθεια σε περιπτώσεις συγχύσεως, εν τούτοις στον Παπισμό δίνεται μεγάλη σημασία στον θεσμό του Πάπα, ο οποίος Πάπας υπέρκειται ακόμη και από αυτές τις Οικουμενικές Συνόδους. Σύμφωνα με

την λατινική θεολογία “η αυθεντία της Εκκλησίας υπάρχει τότε μόνον όταν στηρίζεται και εναρμονίζεται με την θέληση του Πάπα. Σε αντίθετη περίπτωση εκμηδενίζεται”. Οι Οικουμενικές Σύνοδοι θεωρούνται ως “συνέδρια του Χριστιανισμού που συγκαλούνται υπό την αυθεντία και την εξουσία και την προεδρία του Πάπα”. Αρκεί να βγή ο Πάπας από την αίθουσα της Οικουμενικής Συνόδου, οπότε αυτή παύει να έχει κύρος. Ο Επίσκοπος Μαρέ έγραψε: “θά ήταν πιο ακριβείς οι ρωμαιοκαθολικοί αν εκφωνώντας το “Πιστεύω” έλεγαν: “καί εις έναν Πάπαν” παρά να λένε: “καί εις μίαν... Εκκλησίαν””.

Επίσης, “η σημασία και ο ρόλος των Επισκόπων μέσα στην ρωμαϊκή Εκκλησία δεν είναι παρά απλή εκπροσώπηση της παπικής εξουσίας, στην οποία και οι ίδιοι οι Επίσκοποι υποτάσσονται, όπως οι απλοί πιστοί”. Στην παπική εκκλησιολογία ουσιαστικά υποστηρίζεται ότι “η αποστολική εξουσία εξέλιπε με τους αποστόλους και δεν μετεδόθη στους διαδόχους τους επισκόπους. Μονάχα η παπική εξουσία του Πέτρου, υπό την οποίαν βρίσκονταν όλοι οι άλλοι, μετεδόθη στους διαδόχους του Πέτρου, δηλαδή στους Πάπες”. Μέσα σε αυτήν την προοπτική υποστηρίζεται από την παπική “Εκκλησία” ότι όλες οι Εκκλησίες της Ανατολής είναι διϊστάμενες και έχουν ελλείψεις και κατά οικονομίαν μας δέχονται σε κοινωνία, και βέβαια κατ’ οικονομίαν μας δέχονται ως αδελφές Εκκλησίας, επειδή αυτή αυτοθεωρείται ως μητέρα Εκκλησία και εμάς μας θεωρούν θυγατέρες Εκκλησίες.

7. Το Βατικανό είναι κράτος και ο εκάστοτε Πάπας είναι ο ηγέτης του Κράτους του Βατικανού. Πρόκειται για μια ανθρωποκεντρική οργάνωση, για μια εκκοσμίκευση και μάλιστα θεσμοποιημένη εκκοσμίκευση. Το Κράτος του Βατικανού ιδρύθηκε το 755 από τον Πιπίνο τον Βραχύ, πατέρα του Καρλομάγνου και στην εποχή μας αναγνωρίστηκε το 1929 από το Μουσολίνι. Είναι σημαντική η αιτιολογία της ανακηρύξεως του Παπικού Κράτους, όπως το υποστήριξε ο Πίος ΙΑ΄: “ο επί της γης αντιπρόσωπος του Θεού δεν δύναται να είναι υπήκοος επιγείου κράτους”. Ο Χριστός ήταν υπήκοος επιγείου κράτους, ο Πάπας δεν μπορεί να είναι! Η παπική εξουσία συνιστά θεοκρατία, αφού η θεοκρατία ορίζεται ως ταύτιση κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας σε ένα πρόσωπο. Σήμερα θεοκρατικά κράτη είναι το Βατικανό και το Ιράν.

Είναι χαρακτηριστικά τα όσα υποστήριξε στον ενθρονιστήριο λόγο του ο Πάπας Ιννοκέντιος Γ΄ (1198-1216): “Αυτός που έχει τη νύμφη είναι ο νυμφίος. Αλλά η νύμφη αυτή (η Εκκλησία) δε συνεζεύχθη με κενά τα χέρια, αλλά πρόσφερε σε μένα ασύγκριτη πολύτιμη προίκα, δηλ. την πληρότητα των πνευματικών αγαθών και την ευρύτητα των κοσμικών, το μεγαλείο και την αφθονία αμφοτέρων... Σά σύμβολα των κοσμικών

αγαθών μου έδωσε το Στέμμα, τη Μίτρα υπέρ της Ιερωσύνης, το Στέμμα για τη βασιλεία και με κατέστησε αντιπρόσωπο Εκείνου, στο ένδυμα και στο μηρό του οποίου γράφτηκε: ο Βασιλεύς των βασιλέων και Κύριος των κυρίων”.

Επομένως, υπάρχουν μεγάλες θεολογικές διαφορές, οι οποίες καταδικάστηκαν από την Σύνοδο επί Μεγάλου Φωτίου και στην Σύνοδο επί αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, όπως φαίνεται και στο “Συνοδικό της Ορθοδοξίας”. Επί πλέον και οι Πατέρες της Εκκλησίας και οι Τοπικές Σύνοδοι μέχρι τον 19ο αιώνα καταδίκασαν όλες τις πλάνες του Παπισμού. Το πράγμα δεν θεραπεύεται ούτε βελτιώνεται από κάποια τυπική συγγνώμη που θα δώσει ο Πάπας για ένα ιστορικό λάθος, όταν οι θεολογικές απόψεις του είναι εκτός της Αποκαλύψεως και η Εκκλησιολογία κινείται σε εσφαλμένο δρόμο, αφού μάλιστα ο Πάπας παρουσιάζεται ως ηγέτης του Χριστιανικού κόσμου, ως διάδοχος του Αποστόλου Πέτρου και βικάριος - αντιπρόσωπος του Χριστού πάνω στην γή, ωσάν ο Χριστός να έδωσε την εξουσία του στον Πάπα και Εκείνος αναπαύεται ευδαίμων στους Ουρανούς.